

Doniyor kitobi — bir yuz oltmish to‘qqizinchi

Payg‘ambarlik iplari yechimi: Doniyorda “Qo‘rg‘on” ramziyligini tushunish

Jeff Pippenger

2024-03-31

Doniyor kitobining o‘n birinchi bobidagi o‘ninchi oyat ichki va tashqi xabarni “qal’a” so‘zi bilan birlashtiradi. Uning Ishayo payg‘ambarning oltmish besh yillik bashorati bilan bog‘laydigan aloqasi tashqi bashoratning “qal’a”sini Rossiya deb aniqlaydi, shuningdek ayni tarix davomida Masih ko‘taradigan ma‘badning ichki “qal’a”sini ham ko‘rsatadi. O‘ttiz birinchi oyatda uchraydigan tashqi qal’a “qudratli muqaddas joy” deb aniqlanadi va u yer yuzidagi bir shoh yoki shohlikni ifodalaydi. Ichki qal’a, ya‘ni qudratning ichki muqaddas joyi esa, Ahd Xabarchisi qirq olti yilda ko‘taradigan ma‘baddir.

O‘sha ma‘badning (qal’aning) Eng Muqaddas Joyida, Xudo samoviy joylarda o‘tirgandir.

Doniyor kitobida ikki ibroniycha so‘zning ikkalasi ham “muqaddas maskan” deb tarjima qilingan. Biri “miqdash”, ikkinchisi esa “qodesh”dir. “Miqdash” butparastlarning muqaddas maskanini, yoki Xudoning muqaddas maskanini, hatto qo‘rg‘onni ham anglatishi mumkin. “Qodesh” esa Muqaddas Kitobda faqat Xudoning muqaddas maskanini ifodalash uchun qo‘llanadi. Doniyor kitobining o‘n birinchi bobi, o‘ttiz birinchi oyatidagi kuchning (qal’aning) “muqaddas maskani” (miqdash) “kuchning muqaddas maskani” deb tarjima qilingan bo‘lib, u yerda muqaddas maskan deb tarjima qilingan ibroniycha so‘z “miqdash”dir; bu so‘z Rim shahrini ifodalaydi, u esa ham butparast, ham papalik Rim tarixida Rim qudratining ramzidir. Doniyor bu ikki ibroniycha so‘zni nihoyatda ehtiyotkorlik bilan qo‘llagan. Adventizmning markaziy ustuni bo‘lgan oyatlarda biz “muqaddas maskan” so‘zini uchratamiz.

Shunda men bir muqaddas zotning so‘zlayotganini eshitdim; va boshqa bir muqaddas zot so‘zlayotgan o‘sha muayyan muqaddas zotga dedi: Kundalik qurbonlikka, vayron qiluvchi gunohga oid vahiy qachongacha davom etadi, toki ham muqaddas maskan, ham lashkar oyoq osti qilinsin? Va u menga dedi: Ikki ming uch yuz kun-gacha; shundan keyin muqaddas maskan poklanadi. Doniyor 8:13, 14.

Har ikkala oyatda ham “muqaddas maskan” deb tarjima qilingan ibroniycha so‘z “qodesh” bo‘lib, u faqat Xudoning muqaddas maskanini ifodalash uchun ishlatiladi. O‘n birinchi oyatda esa butparast Rimni, xususan Rim shahridagi Panteon ma‘badini ko‘rsatishda “muqaddas maskan” so‘zi uchraydi, ammo o‘sha oyatda u ibroniycha “miqdash” so‘zidir.

Ha, u o‘zini hatto lashkar Amirigacha ulug‘ladi; u orqali kundalik qurbonlik olib qo‘yildi va Uning muqaddas maskanining o‘rni qulatildi. Doniyor 8:11.

Doniyorning o‘n birinchi bobining o‘ttiz birinchi oyatidagi “kuch-qo‘drat muqaddasxonasI” iborasi ibroniycha “miqdash” so‘zidir va u o‘n birinchi bobning yettinchi va o‘ninchi oyatlarida “qal’a” deb tarjima qilingan ibroniycha so‘z bilan bog‘liq holda uchraydi. Yettinchi oyatda janub shohi to‘g‘ridan-to‘g‘ri Rim shahriga kirib borib, shimol shohini asir oldi, chunki u uning qal’asiga

kirdi; ammo o‘ninchi oyatda shimol shohi faqat “qal’a”ga tomon ko‘tariladi, chunki u o‘z saltanati bilan Misr o‘rtasidagi chegara chizig‘ida to‘xtadi. Keyingi oyat aynan Rofiya chegarasiga taalluqli edi. O‘ttiz birinchi oyatdagi “kuch-qo‘drat muqaddasxonasi” — “qal’a”ning “miqdash”idir.

Rafiyadagi chegaraviy jang Ukrainadagi chegaraviy jangning timsolidir. Bu bashoratli tarix “bosh”ning shohlik yoki shoh ekanini anglash orqali tan olinadi; u uning qudratining qal’asidir, biroq bashorat ichki va tashqi haqiqatga murojaat qilmoqda. Tashqi yo‘nalish uchun “qudrat ma’badi” “miqdash” ma’badi bilan ifodalanadi, ichki yo‘nalish uchun qudrat ma’badi esa “qodesh” ma’badi bilan ifodalanadi.

1844-yildan 1863-yilgacha bo‘lgan davr bir bashoratli tarix chizig‘ini ifodalaydi; u yuz qirq to‘rt mingning muhrlanishini tasvirlaydi. Shimoliy shohlikka qarshi bo‘lgan ikki ming besh yuz yigirma yillik tarqatilish davri 1798-yilda yakun topdi, janubiy shohlikka qarshi bo‘lgan o‘sha ikki ming besh yuz yigirma yillik chiziq esa 1844-yilda nihoyasiga yetdi. Bu ikki chiziq insoniyatning quyi tabiatini va insoniyatning oliy tabiatini ifodalaydi. Shimoliy shohlik bilan ifodalangan quyi tabiat tanadir, oliy tabiat esa boshdir. Bosh shohlikning poytaxtidir, va u shohdir. Bu timsol uchun Masih O‘z nomini qo‘yish maqsadida janubiy shohlik bo‘lgan Yahudoni tanladi, uning poytaxt shahri esa Quddusdir. Quddus haqiqiy qudrat ma’badining joylashgan o‘rnidir, va o‘sha ma’badda bosh bo‘lgan shoh uchun taxt xonasi bor.

Levilar yigirma oltidagi “yetti vaqt” 1856-yildagi yakuniy muhrlovchi haqiqat bo‘lib, ishni tamomlash uchun bir bayroqni quvvatlantirishga mo‘ljallangan edi. 1844-yildan 1863-yilgacha Masih O‘zining Ilohiyatini insoniyat bilan abadiy birlashtirishni niyat qilgan edi, biroq insoniyat isyon qildi.

O‘sha vaqtda U insonning quyi tabiatini o‘zgartira olmadi, chunki bu Uning ikkinchi kelishida sodir bo‘ladi. Shunda U insonning oliy tabiatini O‘z suratiga aylantiradi, insoniyatning boshini Ilohiyatning boshi bilan birlashtirish orqali. Bosh shohlikning poytaxti edi. Bosh shoh edi, va Masih Ilohiyatning insoniyat bilan birlashishi bo‘lgan o‘sha o‘zgarishni amalga oshirganda, U insoniyat va Ilohiyatning boshini Quddusdagi muqaddas maskanda, Eng Muqaddas Joyda, Masih O‘z Otasi bilan birga o‘tirgan joyda birlashtiradi.

G‘olib kelganga Men O‘z taxtimda Men bilan birga o‘tirishni ato etaman; xuddi Men ham g‘olib kelib, Otamning taxtida U bilan birga o‘tirganimdek. Kimning qulog‘i bo‘lsa, Ruh jamoatlarga nima deyayotganini eshitsin. Vahiy 3:21, 22.

Masih U kabi g‘olib chiqqanlar (va Filadelfiyaliklarga aylanganlar) U bilan birga samoviy joylarda o‘tirishini va’da qiladi.

U Masihda namoyon bo‘ldi: U Uni o‘liklar orasidan tiriltirdi va samoviy joylarda O‘zining o‘ng tomoniga o‘tqazdi, ... hamda bizni ham U bilan birga tiriltirdi va Masih Isoda samoviy joylarda birga o‘tqazdi. Efesliklarga 1:20; 2:6.

Hizqiyolning ikki tayoqchasining birlashtirilishi (insoniyatning Ilohiyat bilan birlashishi) Xudoning qudrat maskanida (qodesh) amalga oshiriladi; ayni shu paytda qudrat qal’asi (miqdash) payg‘ambarlikning ichki hamda tashqi yo‘nalishlarini o‘zaro bog‘laydigan bashoratli kalit sifatida

aniqlanadi; Jabroil aynan shu haqda — yuz qirq to‘rt mingning muhrlanish davrida Xudoning xalqining boshiga keladigan narsalar to‘g‘risida — Doniyorni tushuntirish uchun kelgan edi. Masih bu ishni Millerchilar tarixida amalga oshirishni istagan edi, biroq bu ish 1863-yildagi isyon tufayli barbod qilindi; shunga qaramay, 1844-yildan 1863-yilgacha bo‘lgan tarix hali ham o‘sha urinilgan ishni tasvirlaydigan bir yo‘nalish bo‘lib qolmoqda.

Doniyor kitobining o‘n birinchi bobidagi o‘ninchi oyat 2014-yilda bizning bashoratli tariximizga kirib kelgan o‘n birinchi oyatdan o‘n beshinchi oyatgacha bo‘lgan oyatlarning ichki va tashqi xabarini tushunishning kalitini o‘z ichiga oladi. O‘ninchi oyat 1989-yilni ko‘rsatadi; bu bir yuz qirq to‘rt mingliklarning islohot harakatidagi oxirzamon davridir, ammo u, shuningdek, 2014-yilni muhrlash tarixidagi bir belgi sifatida tanib olish imkonini beradigan kalitni ham o‘z ichiga oladi.

1844-yil 22-oktabrda Ahdning Elchisi O‘zi barpo etgan ma’badga to‘satdan keldi. O‘sha belgi 2001-yil 11-sentyabrni timsollaydi; o‘sha vaqtda uchinchi farishta yana keldi va yettinchi karnay yana sad bera boshladi. Shunda 1840-yildan 1844-yilgacha bo‘lgan tarix ham takrorlanishi kerak edi, chunki 1840-yil 11-avgustda tushgan farishta Iso Masihdan kam bo‘lmagan Zot edi va Uning ishi yer yuzini O‘z ulug‘vorligi bilan yoritishdan iborat edi.

1840 yildan 1844 yilgacha bo‘lgan davr ham 2001-yil 11-sentyabrdan tez orada keladigan yakshanba qonunigacha bo‘lgan davrni ifodalaydi; xuddi shuningdek, 1844 yildan 1863 yilgacha bo‘lgan davr ham 2001-yil 11-sentyabrdan tez orada keladigan yakshanba qonunigacha bo‘lgan davrni ifodalaydi. Opa Uayt 1844 yil tarixini xoch tarixiga muvofiqlashtiradi, xoch esa har biri uch yarim yillik bo‘lgan va o‘zaro bir-biriga muvofiq keladigan ikki tarixning bo‘linishini ifodalaydi. Xoch shuni belgilaydiki, 1840 yilda boshlanib 1844 yilda tugagan undan oldingi tarix hamda undan keyingi 1863 yilgacha bo‘lgan tarix bir-biriga parallel bo‘lgan ikki tarixdir va ularning har ikkisi ham muhrlanish davrini ifodalaydi.

1840-yildan 1844-yilgacha bo‘lgan birinchi chiziq Filadelfiyalik Adventistlarning g‘alabasini ifodalaydi; 1844-yildan 1863-yilgacha bo‘lgan boshqa chiziq esa Laodikeyalik Adventistlarning muvaffaqiyatsizligini ifodalaydi. Har ikkala toifa ham Doniyor kitobining o‘ninchi bobida tasvirlangan, chunki bir yuz qirq to‘rt mingning muhrlanish davrida g‘olib dono bokiralarni ifodalovchi Doniyor vahiy-ni ko‘rdi, ammo u bilan birga bo‘lganlar vahiydan qochib ketdilar.

Birinchi oyning yigirma to‘rtinchi kunida men buyuk daryo bo‘yida, ya’ni Xiddekel bo‘yida edim. Shunda ko‘zlarimni ko‘tarib qaradim, va mana, zig‘ir matodan kiyim kiygan bir odam bor edi; uning bellari Ufazning nafis oltini bilan bog‘langan edi. Uning badani ham zumradga o‘xshar, yuzi chaqmoqning ko‘rinishidek, ko‘zlari olov mash‘allaridek, qo‘llari va oyoqlari sayqal berilgan jez rangidek, so‘zlarining ovozi esa ko‘p xaloyiqning ovozidek edi. Va bu vahiylikni faqat men, Doniyor, ko‘rdim; chunki men bilan birga bo‘lgan odamlar vahiylikni ko‘rmadilar; ammo ularning ustiga buyuk bir titroq tushdi, shuning uchun ular yashirinmoq uchun qochib ketdilar. Doniyor 10:4–7.

Doniyor kitobining yettinchi bobida, Doniyor yirtqich maxluqlar haqidagi vahiy-ni ko‘rganidan so‘ng, Jabroil kelib, bu vahiy-ni tushuntirib berdi.

Men, Doniyor, tanamning o‘rtasida ruhimda qayg‘uga botdim, boshimdagi vahiylar esa meni bezovta qildi. Men u yerda turganlardan biriga yaqin borib, bularning barchasining haqiqatini undan so‘radim. Shunday qilib, u menga aytib berdi va bu narsalarning ta‘birini menga ma‘lum qildi. Doniyor 7:15, 16.

Doniyor kitobining sakkizinchi bobida, Doniyor muqaddas maskan va yirtqichlar haqidagi vahiyni ko‘rganidan so‘ng, Jabroil vahiyni tushuntirish uchun keldi.

Va shunday bo‘ldiki, men, ya‘ni men Doniyor, vahiyotni ko‘rib, uning ma‘nosini izlaganimda, mana, qarshimda inson qiyofasiga o‘xshash bir zot turardi. Va men Ulai qirg‘oqlari orasidan bir insonning ovozi eshitdim; u ovoz chaqirib dedi: “Jabroil, bu kishiga vahiyotni tushuntirgin”. Doniyor 8:15, 16.

Doniyor kitobining to‘qqizinchi bobida, Doniyor Yeremiyo tomonidan ko‘rsatilgan yillar sonini va Musoning yozuvlarida ham la‘nat, ham Xudoning qasami sifatida ifodalanganini anglab yetganidan so‘ng, Jabroil vahiylarga izoh berish uchun keldi.

Men gapirayotganimda, ibodat qilayotganimda, o‘z gunohimni va xalqim Isroilning gunohini e‘tirof etayotganimda hamda Xudoyimning muqaddas tog‘i uchun Egam Xudoning huzuriga iltijomimni keltirayotganimda; ha, men ibodatda gapirayotganimda, hatto boshida vahiylar ko‘rganim o‘sha Jabroil tez uchib kelib, kechki nazr vaqti atrofida menga tegdi. Va u menga anglatdi, men bilan so‘zlashdi va dedi: Ey Doniyor, endi men senga hikmat va fahm berish uchun chiqdim. Doniyor 9:20–22.

Shuning uchun, uchta guvohlik asosida — barchasi Doniyor kitobidan — Jabroil o‘ninchi bobda Doniyorga: u Doniyorga oxirgi kunlarda Xudoning xalqiga nima yuz berishini anglatish uchun kelganini aytganda, Jabroil Doniyor ko‘rgan va boshqa toifa qochib ketgan ayollik jinsidagi, sababiy “marah” vahiyni talqin qilmoqda.

Endi men oxirgi kunlarda xalqing boshiga nimalar tushishini senga anglatish uchun keldim; chunki vahiy hali ko‘p kunlar uchundir. Doniyor 10:14.

Imonlilar orasida ajralishga sabab bo‘lgan, Doniyor ko‘rgan vahiy — Masihning zohir bo‘lishi haqidagi vahiy, ya‘ni ikki ming uch yuz yil haqidagi vahiy edi, biroq u o‘sha vahiyning ayollik ifodasi edi. Doniyorni (va Doniyor timsolida ifodalanganlarni) Masih siymosiga o‘zgartirgan narsa, Ahd Xabarchisi sifatida Masihning to‘satdan zohir bo‘lishi haqidagi vahiyning tushunilishi edi. “Oxirgi kunlarda Xudoning xalqining boshiga tushadigan” narsa 1840 yildan 1844 yilgacha bo‘lgan Milleritlar tarixi orqali, shuningdek 1844 yildan 1863 yilgacha bo‘lgan Milleritlar orqali ham ifodalanadi. Bir toifa isyon ichida vahi ydan qochadi, boshqa toifa esa imon orqali Masihga ergashib Eng Muqaddas Joyga kiradi va U bilan samoviy makonlarda o‘tiradi.

Biroq Jabroil Xudoning oxirzamondagi xalqi Masihning suratiga o‘zgartiriladigan vahiylarga ta‘bir berganida, u dunyoning tashqi tarixini bayon qiladi. Doniyorning Masih haqidagi vahiysi Jabroil tomonidan bir yuz qirq to‘rt mingning muhrlanish davrining tashqi tarixi sifatida ta‘bir qilindi. Jabroil ta‘birida 2001-yil 11-sentyabr tarixi nuqtasiga yetilganda, o‘n oltinchi oyatdagi yakshanba qonunidan oldin kelishi ta‘kidlangan tarix faqat o‘ninchi oyatda “qal’a” sifatida ifodalangan

tushunish kaliti bilan anglanadi. 2001-yil 11-sentyabrda har bir vahiyni ta'siri g'ildiraklar ichidagi g'ildiraklar singari ochila boshladi.

Egamizning kalomi menga kelib, dedi: "Ey inson o'g'li, Isroil yurtida sizlarda yuradigan: "Kunlar cho'zilmoqda, har qanday vahiy esa amalga oshmay qolmoqda", degan bu masal nima? Shuning uchun ularga ayt: Egamiz Rabbiy shunday demoqda: Men bu masalni barham topdiraman, endi ular uni Isroilda masal qilib ishlatmaydilar. Balki ularga ayt: Kunlar yaqinlashdi, har bir vahiyni ijrosi ham yaqin. Chunki Isroil xonadoni ichida endi behuda vahiy ham, xushomadgo'y folbinlik ham bo'lmaydi. Zero Men Egamman: Men gapiraman, va Men aytadigan so'z bajo bo'ladi; u endi ortga surilmaydi. Chunki, ey isyonkor xonadon, Men sizlarning kunlaringizda so'zni aytaman va uni bajo keltiraman, — demoqda Egamiz Rabbiy". Yana Egamizning kalomi menga kelib, dedi: "Ey inson o'g'li, mana, Isroil xonadoni: "U ko'rayotgan vahiy hali ko'p kunlardan keyingiga tegishli, u uzoq zamonlar haqida bashorat qilmoqda", deydi. Shuning uchun ularga ayt: Egamiz Rabbiy shunday demoqda: Mening so'zlarimdan hech biri endi ortga surilmaydi, balki Men aytgan so'z bajo bo'ladi, — demoqda Egamiz Rabbiy". Hizqiyol 12:21–28.

O'sha tarix ichida boshqa bashoratli g'ildiraklar orasida aylanayotgan barcha bashoratli g'ildiraklar ichida, ilhom so'nggi kunlardagi bashorat talabalari uchun ularning abadiy taqdiri hal etiladigan g'ildirak aynan shu ekanini ma'lum qilgan bitta g'ildirak bor. Qator ustiga qator, o'sha g'ildirak Doniyorni ham Masihning suratiga o'zgartirgan vahiy bo'lishi kerak, chunki aynan shu vahiy so'nggi kunlarda Xudoning xalqiga nima yuz berishini aniqlab beradi.

"Rabbiy menga yirtqichning surati sinov muddati yopilishidan oldin shakllantirilishini aniq ko'rsatdi; chunki u Xudoning xalqi uchun buyuk sinov bo'lib, ular orqali ularning abadiy taqdiri hal etiladi. Sizning mavqeingiz shu qadar ziddiyatli chalkashliklar uyumiki, ozchilikgina aldanadi.

"Vahiy 13-bobda bu mavzu ochiq-oydin bayon etilgan; [Vahiy 13:11–17, keltirilgan]."

"Xudoning xalqi muhrlanishidan oldin boshdan kechirishi lozim bo'lgan sinov mana shudir. Xudoga bo'lgan sadoqatini Uning qonuniga rioya etish va soxta shanbani qabul qilishdan bosh tortish orqali isbotlaganlarning barchasi Rabbiy Xudo Yahovani bayrog'i ostidan o'rin oladi va tirik Xudoning muhrini qabul qiladi. Samoviy kelib chiqishga ega bo'lgan haqiqatdan voz kechib, yakshanba shanbasini qabul qiladiganlar esa mahluqning tamg'asini qabul qiladi." Manuscript Releases, 15-jild, 15.

Hayvon suratining sinovi deb belgilangan sinov ikki tomonlamadir. Bu shunday sinovki, u bashoratni o'rganuvchidan Yakshanba qonunidan oldin Amerika Qo'shma Shtatlarida cherkov bilan davlatning birikishi bo'lgan hayvon suratining shakllanishini anglab yetishni talab qiladi. Bu, shuningdek, Doniyor bilan yoki qochib ketganlar bilan ifodalanganlar ichida yo hayvon suratini, yo Masih suratini yuzaga keltiradigan sinovdir. Ajralish o'sha bokiralarning Doniyor kabi "bu buyuk vahiyni ko'rish-ko'rmasligi"ga yoki vahiyan qochib ketishiga asoslanadi. Buyuk vahiyni ko'rishning kaliti "qo'rg'on" so'zi bilan ifodalanadi.

Biz bu tadqiqotni keyingi maqolada davom ettiramiz.

Yuhannoga ta'lim bergan qudratli farishta Iso Masihning O'zidan kam bo'lmagan ulug' zot edi. Uning o'ng oyog'ini dengiz ustiga, chap oyog'ini esa quruqlik ustiga qo'yishi, Shayton bilan bo'layotgan buyuk kurashning yakuniy manzaralarida U qanday vazifani ado etayotganini ko'rsatadi. Bu holat Uning butun yer yuzi ustidan oliy qudrati va hokimiyatini bildiradi. Bu kurash asrdan asrga tobora kuchayib, yanada qat'iy tus olib bordi va zulmat kuchlarining ustalik bilan olib borilgan faoliyati o'z cho'qqisiga yetadigan so'nggi manzaralargacha shunday davom etadi. Shayton, yovuz odamlar bilan birlashib, haqiqat sevgisini qabul qilmaydigan butun dunyoni va jamoatlarni aldab qo'yadi. Ammo qudratli farishta e'tibor talab qiladi. U baland ovoz bilan nido qiladi. U haqiqatga qarshi turish uchun Shayton bilan birlashganlarga O'z ovoziining qudrati va hokimiyatini ko'rsatishi kerak.

“Bu yetti momaqaldir o'z ovozlari yangratganlaridan so'ng, kichik kitobga doir masalada Yuhannoga, Doniyorga berilganidek, shunday amr keladi: «Yeti momaqaldir aytgan narsalarni muhrlab qo'y». Bular kelajakdagi voqealarga taalluqli bo'lib, ular o'z tartibida ochib beriladi. Doniyor kunlarning oxirida o'z ulushida turadi. Yuhanno kichik kitobning muhirsizlanganini ko'radi. Shunda Doniyorning bashoratlari dunyoga yetkazilishi lozim bo'lgan birinchi, ikkinchi va uchinchi farishtalarning xabarlarida o'ziga munosib o'rin egallaydi. Kichik kitobning muhirsizlanishi vaqtga doir xabar edi.”

“Doniyor va Vahiy kitoblari birdir. Biri bashorat, boshqasi vahiydir; biri muhrlangan kitob, boshqasi esa ochilgan kitobdir. Yuhanno momaqaldirqlarning aytgan sirlarini eshitdi, ammo ularni yozmaslikka buyurildi.

“Yuhannoga berilgan va yetti momaqaldir orqali ifodalangan maxsus nur birinchi va ikkinchi farishtalarning xabarlari ostida sodir bo'ladigan voqealarning tasviri edi.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 971.